Artijckelen van't

BESTANDT,

ghesloten ende gheconcludeert voor XII Iaren:

Tusschen de

Majesteyt des Coninghs van Spaengien, &c.

Ende de Doorluchtighste

Eertzhertoghen, onse Souvereyne Princen, van d'eene zyde,

Ende

De Staten van de Vereenighde Provincien der Nederlanden aen d'ander zyde.

T'ANTWERPEN,

BY IOACHIM TROGNESIVS.

Met Gratie ende Privilegie.

ARTIICKELEN VAN HET BESTANDT

ghesloten ende gheconcludeert voor XII Iaren.

ALsoo de Doorluchtighste Eertzhertoghen Albertus ende Isabella Clara Eugenia, &c. sedert den 24 Aprilis 1607 gemaeckt hebben een bestandt ende op-houdinghe van Wapenen voor acht maenden / met de Illustre Heeren de generale Staten van de Vereenighde Provincien der Nederlanden / in qualiteyt ende als de selve houdende voor vrye Staten/Provincien ende Landen / op de welcke sy niet en pretenderen: Welck bestandt moest bevestight ende gheratificeert worden met ghelijcke verclaringhe van de Majesteyt van den Catholijcken Coningh in't gheene hem mocht aen-gaen; ende de voorseyde bevestingen ende verclaringen over-gelevert worden aen de voorseyde Heeren Staten drie maenden na 'tselve bestandt/ghelijck dat ghescheidt is/ by opene Brieven gedateert den 18 Septemb. van den selven Jare; ende daer en boven gheghevén geweest speciale procuratie aen de voorseyde Heeren Eertzhertogen / van date den 10 Januarij 1608 / om so in zynen als in hunnen naem al te doen wat sy oordeelen souden behoorlijck om te comen tot eenen

goeden Peys of bestandt voor lange jaren/ in gevolch van welcke procuratie de voorseyde Heeren Eertzhertogen by hunne Brieven van Commissie van date den 27 der selver maent oock hadden Commissarissen ghenomineert ende gedeputeert/ om daer van te handelen ende te spreken inde voorseyde namen ende qualiteyten; ende tot dier oorsaken geaccordeert ende toe-ghelaten dat het voorseyde bestandt verlenght ende gecontinueert soude worden tot verscheyden reysen/ ende selfs den 20 van Mey tot in het eynde des voorseyden Jaers 1608: maer dickmaels vergadert ghewеest zijnde met de Ghedeputeerde der voor-seyder Heeren Staten/ die oock procuratie ende commissie van henlieden hadden/ gedateert den 5 Februarij des selven jaers/ en hadden niet connen eens worden op den voorseydẽ pretende/ om veel groote swaricheden onder henlieden gevallen: tot welcken eynde de Heeren Ambassadeurs des alder Christelickſten Conings/ ende des Coninghs van Groot Britanien/ der Keur-vorsten/ Palz-grave ende van Brandenborgh/ Marckgrave van Aus bach/ ende Land-grave van Hessen/ al-daer ter plaetsen ghesonden wesende van weghen de voor-seyde Heeren Coninghen ende Princen/ om soo goeden Werck te helpen bevoorderen/ siende dat sy ghereedt waeren om van malcanderen te scheyden/ ende alle handelinghe te breecken/ hadden voorgehouden ende gheproponeert een bestandt voor langhe Jaren/ op sekere conditien begrepen/ in een gheschrift van hunnen wegen ghegheven aen d'eene ende aen d'andere zyde/ met begheerte ende vermanen dat sy hen daer mede souden willen conformeren; op welck gheschrifte meer andere difficulteyten wederomme ghevallen ende ontstaen wesende/ zijn ten lesten op heden den neghenden der maendt van

April

April 1609 vergaedert Heer Ambrosius Spinola / Marquis van Benaffro / Ridder van de Orden van't Gulden Vlies / van den Raedt van State ende van-de Oorloghe der voorseyder Catholijcker Majesteyt / oppersten Maerschalck van zyne Leghers / etc. Heer Jan Richardot Ridder / Heere van Barly / van-den Raedt van State / Hooft-president van den secreten Raet vã hunne Hoocheden / etc. Jan de Mancicidor / van den Crijghs-raet / ende Secretaris van de voor-seyde Catholijcke Majesteyt ; den Eerweerdighen Vader Broeder Jan Neyen / Commissaris generael der Orden van Sinte Franciscus int Nederlant / ende Heer Lops Verreycken / Ridder / Audiencier / ende eersten Secretaris van hunne voorseyde Hoogheden / uyt cracht der Brieven van procuratie der voorseyder Heeren Eertzhertoghen / om te handelen soo wel in hunnen naem als in den naeme des voor-seyden Heeren Catholijcken Coninghs / (het in-houdt van welcke procuratie hier naer is gheinsereert / met die vanden voorseyden Heer Coning) ter eender zyde : ende Heer Willem Lops / Grave vã Nassouwe / Catzenellenboghen / Vyanden / Dietz / etc. Heere van Bilsteyn / Gouverneur ẽ Capiteyn Generael van Vrieslandt / der stadt van Groeninghen ende Omme-landen / Drente / etc. Heer Walrave / Heere van Brederode / Vyanen / Borghgrave van Vtrecht / Heere tot Ameyden / Cloetinghen / etc. de Heeren Cornelis van Ghendt / Heere van Loenen ende Meynerswijck / Borgh-graeve ende Rechter des Rijcks / ende der stede van Niemegen ; Heer Jan van Oldenbarneveldt / Ridder / Heere van Tempel / Rodenrijs / etc. Advocaet ende bewaerder van-den grooten Segel / Privilegien ende Registers van Hollandt ende Westvrieslandt ; Heer Jacob van Malderee / Ridder / Heere

van Heyes/ Eersten / ende representerende den Adel in de
Staten ende Raedt des Graefschaps van Zeelandt ; de
Heeren Geeraerdt van Renesse / Heere van der Aa / van
Streefkercken/ Nieuwleckerlandt/ etc. Gellius Hillama/
Doctoor in de Rechten/ Raedt Ordinaris van den Raedt
van Vrieslandt; Jan Sloeth / Heere van Salick / Dros-
saerdt des Lands van Vollenhoo/ ende Kasteleyn van de
Heerlijckheydt van Cunder; ende Abel Coenders van
Helpen/ Heere in Faen ende Cantes / in dē naem der voor-
seyder Heeren Staten / oock uyt kracht hunder Brieven
van Procuratie ende Commissie van ghelijcken hier naer
geinsereert/ ter anderer zyde : de welcke met tusschen-spre-
ken ende door advijs van Heer Peeter Joannin/ Ridder/
Baender-heere van Chagny ende Montieu / Raedt van
den alder Christelicksten Coning in zynen Raet van Sta-
ten/ende zynen Ambassadeur extraordinaris by de voor-
seyde Heeren Staten ; ende Heer Elias de la Place / Rid-
der/ Heere van Russy/ Borgh-grave van Machault/ oock
Raedt in den voorseyden Raedt van State/ Edelman or-
dinaris van de Camer des voorseyden Conings / Baliou
ende Capiteyn van Vitry le Fransoys / ende zynen Am-
bassadeur ordinaris/ residerende by de voor-seyde Heeren
Staten ; Heer Richard Spencer/ Ridder/ Edelman orde-
naris van de secrete Camer des Conings van Groot Bre-
tanien / ende zynen Ambassadeur extraordinaris by die
voor-seyde Heeren Staten ; ende Heer Rodolphus Win-
wood/ Ridder/ Ambassadeur ordinaris/ eñ Raet des voor-
seyden Coninghs/ in den Raedt van State van de Veree-
nighde Provincien : de welcke zijn veraccordeert in de vor-
me ende maniere als hier nae volght.

In

I.

In den eersten / de voor-seyde Heeren Eertzhertoghen verclaeren / soo wel in hunnen naem / als in den naem des voorseyden Heeren Conings / dat sy te vreden zijn te handelen met de voor-seyde Heeren Staten Generael van de Vereenighde Provintien in qualiteyt eñ als de selve houdende voor vrye Landen / Provincien ende Staten / op de welcke sy niet en pretenderen ; ende met hen in de voorseyde namen ende qualiteyten te maken (ghelijck sy maecken by dese teghenwoordighe) een bestandt op de conditien hier nae beschreven ende verclaert.

II.

Te weten / dat het selve bestandt sal wesen goedt / vast / ghetrou / ende onverbrekelick / ende dat voor den tijdt van twaelf Jaeren / binnen de welcke sal wesen stil standt van alle acten van Vyantschap / hoedanige die souden mogen wesen / tusschen de voorseyde Heeren / Coningh / Eertzhertoghen / ende Staten Generael / soo ter Zee ende andere Wateren / als te Lande in alle hunne Coningh-rijcken / Landen ende Heerlickheden / eñ voor alle hunne Ondersaten ende Inwoonders / van wat qualiteyt ende conditien die zijn moghen / sonder uytsonderinghe van plaetsen ofte persoonen.

III.

Een yeghelijck sal blyven besitten ende datelijck ghenieten de Landen / steden / plaetsen ende Heerlijckheden die hy teghenwoordighlijck heeft ende besit / sonder daer

in ghequelt ofte verstoordt te worden / in wat manieren dat het soude moghen wesen / binnen den tijdt van het bestandt: waer in men verstaet te begrypen de Vlecken/ Dorpen/Ghehuchten ende platte Landt daer van dependerende.

XIII.

De Ondersaten ende Inwoonders van de Landen van de voorseyde Heeren Koningh/Eertzhertoghen/ende Staten/ sullen gheduerende dit voorseyde bestandt alle goede correspondentie ende Vriendtschap te saemen houden/ sonder eenighsins te ghedencken de Offensien ende schaden die sy-lieden hier vooren hebben gheleden. Oock sullen sy moghen frequenteren / handelen / ende verkeeren in malcanders Landen / ende al-daer hunnen handel ende traffijcke dryven in alle verseeckertheyd/ soo ter Zee ende andere Wateren / als ten Lande. Het welck nochtans de Coninghlicke Majesteyt verstaet te wesen ghererstringeert ende ghelimiteert aen de Coningh-rijcken / Landtschappen/ende Heerlijckheden die hy heeft ende besit in Europa / ende andere plaetsen ende Zeen / daer de Ondersaeten van de Coningen ende Princen die zyne Vrienden ende Bondt-ghenooten zijn / den voor-seyden handel dryven by onderlinghe bewillinghe: Ende aengaende de plaetsen / Steden / ende Havens dien hy buyten de voorseyde Limiten heeft/dat de voorseyde Heeren Staten ofte hunne Ondersaten daer niet en sullen moghen eenighen handel dryven sonder expres consent des voorseyden Heeren Konings. Doch sullen sy moghen Traffijckeren (soo't hun goedt dunckt) in Landen van alle andere

dere Princen/Potentaten/ ende Lieden die't hen sullē willen toe-laeten/ oock buyten de voorseyde Limiten / sonder dat den voorseyden Coning/ofte zyne Officiers ende Ondersaten die van hem dependeren / uyt dier oorsake eenigs behinderinghe doen sullen aen de voorseyde Princen/Potentaten/ende Lieden die hen sulcks toe-ghelaten hebben/ ofte toe-laten sullen/ noch oock aen hen/ofte aen de particuliere/met de welcke sy den voorseyden handel ghedreven hebben/oft dryven sullen.

V.

Ende om datmen redelijcken langhen tijdt behoeft om te waerschouwen degene die buytē de voor-seyde Limiten met macht ende schepen zijn/dat sy op houden van alle acten van Vyandtschap/ is't gheaccordeert dat het bestandt daer niet beginnen en sal dan van heden in een Jaer: welverstaende/indien het advijs van't voorseyde bestant daer eer comen can/dat van als dan de Vyandtschap daer sal cesseren: maer soo nae den voorseyden tijdt daer eenighe Vyandtschap gēschiet / sal daer van de schade sonder uytstel op-ghrecht ende ghrepareert worden.

VI.

D'ondersaten eñ d'Inwoonders van de Landen vande voorseyde Heeren Coning/ Eertzhertogen eñ Staten/ dryvende eenighen handel in malcanders Landen/ en sullen niet gehouden wesen te betalen meerdere Rechten ende impositien als de Ondersaten der selver/ eñ hunne Vrienden eñ Bontgenooten die alderminst sullen beswaert zijn.

VII.

Oock sullen d'Ondersaten ende d'Inwoonders van de Landen der Heeren Staten de selve verseeckertheyt ende vryheydt hebben in de Landen van de voorseyde Heeren Coningh ende Eertzhertoghen/ die men toe-gelaten heeft den Ondersaten des Coninghs van Groot Bretanien by het leste tractaet van Peys/ ende de secrete Artijckelen gemaeckt met den Connestabel van Castilien.

VIII.

Desgelijcks en sullen de Cooplieden/ Schippers/ Piloten/ Bootsgesellen/ hunne schepen/ coopmanschappen/ waren/ ende andere goeden hen toe-behoorende/ niet moghen aenghe slaghen noch ghearresteert worden/ 'tsy uyt cracht van eenich generael oft particulier ghebodt/ ende om wat oorsake dat het soude moghen wesen/ van Oorloghe ofte andersins; jae oock niet onder het decksel van hē daer mede te willen behelpen tot behoudenisse ende bescherminge des Lands. Nochtans en verstaet-men niet daer onder te begrypen d'aenslaginghen ende arresten van Justitie by ordinarise weghen ter oorsake van eyghene schulden/ obligatien ende bondige contracten van de gene/ op de welcke de voorseyde aenslaginghen ende arresten sullen zijn ghedaen gheweest/ daer men in procederen sal ghelijck ghebruyckelick is nae recht ende redene.

IX.

Ende ten opsien vanden Coophandel des Nederlands/ eñ d'impositien ende lasten die men op de Coopmanschap lichten

lichten sal: in-dien men naederhandt bevindt dat daer in exces is/ ende dat den voor-seyden Coophandel daer door gheincommodeert wordt/ salmen ten eersten aen-soecke en requisitie die van d'eene oft van d'andere zyde ghedaen sal worden/ Commissarissen deputeren/ om die te modereren ende te matighen by ghemeyn advijs/ in-dien het can gheschieden; sonder dat het bestand daerom gebroken sal zijn/ soo sy niet en connen veraccorderen.

X.

Indien daer eenighe sententien oft vonnissen ghegeven waren gheweest tusschen persoonen van verscheyden partyen niet ghedefendeert/ 'tsy in civile of in criminele saken/ die en sullen niet moghen gheexecuteert worden teghen de gecondemneerde persoonen/ noch oock op hunne goeden/ ghedeurende het voorseyde bestandt.

XI.

Brieven van marque ende van represaille en sullen niet gheoctroyeert worden binnen den voorseyden tijdt/ ten sy met kennisse van sake/ ende in dinghen daer 'tselve is toeghelaten by de Keyserlijcke wetten ende constitutien/ ende nae d'orden ghestelt by de selve.

XII.

Men sal niet moghen aen ofte in comen/ noch stil blyven in de haevens/ bayen/ playen/ ofte stranghen van de Landen d'een van d'ander met schepen en volck van oorloghe/ in getal 'twelck soude mogen suspitie geven/ sonder consent ende permissie vāde gene onder de welcke de voor-

ſeyde havens/bayen/playen/oft ſtranghen zijn / ten waer men aldaer ghedreven wierdt door tempeeſt / of oock daer toe ghedwonghen door noodt/ ende om eenige perijckelen der Zee te ontgaen.

XIII.

De ghene op de welcke de goeden zijn aen-gheſlaghen of gheconfiſqueert ter oorſake van d'Oorloghe/oft hunne erfghenamen/ende actie daer toe hebbende / ſullen de ſelve goeden ghenieten gedurende dit beſtant/ ende de poſſeſſie daer van aen-nemen uyt hunne eygene authoriteyt/ ende uyt cracht vant teghenwoordigh tractaet/ſonder dat hen van noode ſal zijn te hebben recours aen de Juſtitie : niet teghen-ſtaende alle incorporatien voor de fiſke / verpandinghen/ghiften daer van ghedaen/ tractaten/ accoorden/ ende tranſactien / ende wat renonciatien ſouden moghen gheſteldt zijn in de ſelve tranſactien/ om uyt een ghedeelte van de voorſeyde goeden te ſluyten de ghene dien ſy behooren toe te comen: met laſte nochtans/ dat ſy van de ſelve niet en ſullen moghen diſponeren/ noch die belaſten/ noch verminderen binnen den tijdt van het ſelve gheniet ende ghebruyck/ten waer ſy daer van vercreghen hadden conſent van de voor-ſeyde Heeren Eertzhertoghen ofte Staten.

XIIII.

Het welck oock ſtede grypen ſal ten profyte der erfghenamen van wylen den Heere Prince van Orangien./ ſonderlingh ten reſpecte van't recht dat ſy hebben in de Saltnen des Graefſchaps van Borgondien/die hen ſullen weder ghegheven worden / met de Boſſchen daer aen clevende. Ende aengaende het Proces van Chaſtelbelin/'twelck

begonst is int leven van dē selven wylen Heere Prince van Orangien / in het Parlement van Mechelen / teghen den Procureur Generael van den Catholijcken Coningh / beloven de voor-seyde Heeren Eertzhertoghen ter goeder trouwen / hen daer te doen recht doen binnen een Jaer nae het vervolch dat by hen sal wesen ghedaen / sonder eenich uyt-stel / ende dat in alle gherechticheydt ende rechtsinnicheydt.

XV.

Indien de fiske eenighe gheconfisqueerde goeden heeft doen vercoopen van d'eene ofte d'andere zyde / de ghene dien sy behooren toe te comen uyt cracht van dit teghenwoordich Tractaet / sullen ghehouden zijn hen te contenteren met den Interest van den prijs teghen den penning sesthien / om daer af betaelt te worden alle Jaren / gheduerende dit bestandt / ter besorginghe ende sollicitatie van de ghene die de voorseyde goeden besitten : andersins salt hen gheoorloft zijn sulcks op den vercochten gront ofte erve te verhalen.

XVI.

Maer soo de vercoopinghen by Justitie ghescniedt waren / om goede ende wettighe schulden der ghener dien de voorseyde goeden pleghen toe te hooren voor de confiscatie / sal't hen gheoorloft wesen / ofte hunnen erfghenamen / ende actie daer toe hebbende / de selve wederomme t'henwaerts te nemen / mits betaelende den prijs binnen een Jaer / te reeckenen van den dach van het teghenwoordich tractaet / naer welcken tijdt sy daer toe niet meer ontfanghen en sullen worden : ende de voor-seyde weder-nemminghe ende hercoopinghe by hen ghedaen wesende / sullen

sy daer mede moghen doen wat hen goet duncken sal/sonder daerom eenich ander consent te moeten verwerven.

XVII.

Nochtans en verstaet men niet dat dese wedernemingeplaetse sal hebben ten respecte van de huysen gheleghen in de steden/ende tot deser oorsake vercocht om het groot onghemack ende merckelicke schade die de vercryghers daer af souden hebben door de veranderingen ende reparatien die sy in de voor-seyde huysen mochten ghedaen hebben/waer af de liquidatie te lang ende te swaer soude wesen.

XVIII.

Ende aen-gaende de reparatien ende verbeteringhen ghedaen aen andere vercochte goeden / van de welcke de hercoopinghe gheoorloft is : indien sy gheeyscht worden/so sullen d'ordinarise Rechters daer recht in doen met kennisse van sake/ blyvende den grondt ende erve verbonden voor de somme daer op de verbeteringhen sullen gheliquideert worden ; sonder dat het nochtans den cooperen gheoorloft sal wesen te ghebruycken het recht van retentie/om daer van betaelt ende voldaen te zijn.

XIX.

Indien daer eenighe fortificatien ende publijcke wercken ghemaeckt zijn over d'eene oft d'andere zyde met consent ende authoriteyt der Overheydt/in plaetsen die men wederom leveren moet door het teghenwoordich tractaet/sullen d'eyghenaers ghehouden zijn te vreden te houden met de schattinghe die ghedaen sal worden by d'ordinarise Rechters/soo wel vande selve plaetsen als van de jurisdictie die

te die sy daer hadden/ten sy dat de partyen daer in tsamen accorderen met onderlinghe bewillinghe.

XX.

Aengaende de goeden van Kercken/Collegien ende andere devote ende pieuse plaetsen/gelegen in de Vereenighde Provincien/ de welcke waren leden dependerende vande Kercken/Beneficien/ ende Collegien/ die onder de ghehoorsaemheyt des Eertzhertogen zijn/het ghene dat niet vercocht en is voor date van den eersten dach Januarij 1607/ sal hen wederom ghegeven worden/ ende sullen daer oock weder-om in comen uyt hunne eyghene authoriteyt/ sonder behulp van Justitie/om de selve te genieten binnen den tijdt des bestandts/sonder daer af te moghen disponeren/ghelijck hier boven ghesepdt is: maer belanghende de ghene die vercocht zijn voor den voorseyden tijdt/oft in betalinghe gheghheven door de Staten van eenighe van de Provincien/ sal hen de rente van den prijs teghen den penning sesthien jaerlijcks betaelt worden van de Provincie die de voorseyde vercoopinghe ghedaen/ofte de voorseyde goeden in betalinge gheghheven sal hebben; ende oock also gheassigneert worden/ dat sy daer af moghen verseeckert wesen. Het selve sal oock ghedaen ende onderhouden worden over de zyde vande voorseyde Heeren Eertzhertogen.

XXI.

De ghene die men de geconfisqueerde goeden moet wederom geven/en sullen niet gehouden wesen te betalen den achterstel van de renten/lasten ende deboiren specialijck gheaffecteert ende gheassigneert op de selve goeden voor den tijdt dat sy die niet genoten en hebben; ende indien sy

deshalven

deſhalven vervolght ofte ghequelt worden van d'eene of d'andere zyde / ſullen ſy daer af vry ende geabſolveert wederom gheſonden worden.

XXII.

Men ſal oock niet mogen pretenderen voor de goeden die vercocht ofte gheaccordeert zijn om ghedijckt ofte herdijckt te worden / dan alleenlick de belastinghen daer in de beſitters hen verbonden hebben by de tractaten daer op ghemaeckt met d'intereſten van d'eerſte penninghen / ſoo daer eenighe ghegheven zijn / oock tegen den penning 16 / als voren.

XXIII.

De Vonniſſen die ghegheven zijn ten reſpecte van de gheconfiſ keerde goeden ende rechten teghen partyen die de Rechters erkent hebben / ende wettelick ghedefendeert gheweeſt zijn / ſullen ſtadt grypen; ende de ghecondemneerde en ſullen niet ontfanghen worden om daer tegen te ſegghen / dan by ordinariſe middelen.

XXIIII.

De voorſeyde Heeren Eertzhertogen ende Staten ſullen committeren elck in hunnen regarde de Officiers ende Magiſtraten tot adminiſtratie van Juſtitie ende Policye in de ſteden ende ſtercke plaetſen die door het teghenwoordich tractaet den eygenaren wederom ghegheven moeten worden / om die te genieten binnen den tijdt des beſtandts.

XXV.

De gheconfiſqueerde meubelen ende de vruchten die gevallen

vallen zijn voort beslupt van't teghenwoordich tractaet/ en sullen der restitutie niet onderworpen wesen.

XXVI.

De ongherealiseerde actien die by de voorseyde Heeren Eertzhertoghen oft Staten zijn quijt gescholden geweest ten profyte van de particuliere schuldenaers voor date van den eersten Januarij 1607/ blyven geextingueert van d'eene ende van d'andere zyde.

XXVII.

Den tijdt die gheloopen heeft ghedurende d'Oorloge/ te beginnen sedert het Jaer van 1567/ tot nu toe/ en sal niet gherekent worden om te causeren prescriptien tusschen de ghene die gheweest zijn van verscheyden partyen.

XXVIII.

Die hen hebben vertrocken ghehadt in neutrale Landen ghedurende d'Oorloge/ sullen d'effect van dit bestand oock ghenieten/ ende moghen nederslaen daer't hen goedt duncken sal/ oock in hunne oude woonplaetsen/ om aldaer in alle sekerheyt te woonen/ onderhoudende de wetten vant lant/ sonder dat uyt oorsake vā hunne woninge/ die sy nemē sullē/ in wat plaetse dat het sy/ hunne goedē sullē mogē aengeslagē of henliedē 'tgebruyck van diē benomē wordē.

XXIX.

Gheene nieuwe stercken en sullen/ ghedurende dit bestandt/ in dese Nederlanden moghen ghemaeckt worden/ van d'eene of van d'ander zyde.

XXX.

De Heeren vant huys van Nassouwe en sullen niet mogen vervolght noch gemolesteert worden / gedurende dit bestandt/ in hunne persoonen of goeden/ 'tsy voor de schulden/ gemaeckt by wylen den Heere Prince van Orangien

sedert het Jaer 1567 tot zijn overlijdē/ of oock voor de verloopen/ ghevallen duerende d'aenslaginge ende annotatie van de goeden die daer mede belast waren.

XXXI.

Soo verre eenighe overtredinghe van het bestandt gedaen wordt by eenighe particuliere / sonder bevel van de voorseyde Heeren Koningh/ Eertzhertoghen/ oft Staten/ sal de schade gherepareert worden ter selver plaetse daer d'overtredinghe ghesschiedt sal zijn/ in ghevalle dat sy daer ghecregen worden/ ofte wel ter plaetsen van hunne woonsteden: sonder dat sy elders sullen mogen vervolcht worden aen hun lijf ofte goedt / in wat maniere dat het oock waer. Noch en sal oock toegelaten wesen te comen tot de wapenen/ ende daerom het bestandt te breken: maer sal wel geoorloft zijn in ghevalle van openbaere weygheringhe van Justitie daer in te versien / ghelijck men ghewoon is by Brieven van marque of reprezsaille.

XXXII.

Alle onterdinghen ende dispositien gedaen in haet van d'Oorloghe/ zijn verclaert nul/ ende als niet ghebeurt.

XXXIII.

D'onderlaten ende Inwoonders van de Landen der voorseyder Heeren Eertzhertogen ende Staten/ van wat qualiteyt of conditie die moghen wesen / zijn verclaert bequaem om te erven d'eene aen d'andere/ soo uyt cracht van Testament/ als ab intestato, volghende de costuymen van de plaetsen. Ende soo eenighe erffenisse hier te voren waer ghevallen op yemanden van henlieden / die sullen daer in ghemaintineert ende gheconserveert worden.

XXXIIII.

Alle ghevanghene van Oorloge sullen ontslagen worden/

den van d'eene en d'andere zyde/sonder rantsoẽ te betalen.

XXXV.

Ende ten eynde het teghenwoordich Tractaet te beter onderhouden worde / beloven respectivelick de voor-seyde Heeren Coningh/Eertzhertoghen ende Staten de goede handt aen te houden / ende te wercke te stellen hun-lieden machten eñ middelen/elck in't zijn/ om te bevryẽ de passagien/ende de Zeen/ende de Revieren navigabel/seker ende ghebruyckelijck te maken teghen alle incursien van ghemutineerde/Zeeroovers/piraten ende geboefte; eñ indien men die can vangen/ de selve scherpelijck te doen straffen.

XXXVI.

Daer en boven beloven sy niet te doen tegen eñ tot naedeel van dit tegenwoordich tractaet / noch te ghedooghen dat daer teghen yet gheschiede directelick of indirectelijck: ende soo sulcks ghebeurde/ tselve te doen repareren sonder eenighe swaricheyt of uytstel: verbindende hen tot onderhout van alle't ghene dat voorseydt is respectivelick/selfs de voorseyde Heeren Coning ende Eertzhertogen hunne naecomelingen/ende tot bondicheyt van de selve verbintenisse renonceren alle wetten/costuymen / ende andere dinghen daer teghen strydende.

XXXVII.

Dit tegenwoordich tractaet sal gheratificeert ende gheapprobeert worden by de voor-seyde Heeren Coningh/ Eertzhertoghen/ende Staten/ende 't bescheet van de ratificatien der voorseyder Eertzhertogẽ eñ Statẽ by d'eene aen d'ander overgelevert worden in goede ende behoorlicke forme binnen vier dagen: ende aengaende de ratificatie van den voorseyden Heer Coning/de voorseyde Eertzherghen hebben belooft ende sullen gehouden wesen die te le-

veren in goede ende behoorlicke forme binnē drie maendē/ ten eynde de voorseyde Heeren Staten/hunne ondersaten ende inwoonders/mogē met der daet in alle versekertheyt ghenieten de vruchten van dit tegenwoordich tractaet.

XXXVIII.

Het voorseyde tractaet sal ghepubliceert worden al-om daer't behoort/ stracks nae de ratificatie van de voorseyde Eertzhertoghen ende Staten/ cesserende van nu af alle acten van Vyandtschap.

DON PHILIPPE por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdena, de Cordua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarves, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales y Occidentales Islas y tierra firme, del Mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque de Borgonna, y de Milan, Conde de Absburg, de Tirol, y de Barcelona, Sennor de Viscaya, y de Molina, &c. Por quanto haviendose movido platica de paz, tregua larga, ò suspension de armas de muchos annos por algunas personas bien intencionadas y daseosas del bien comun de la Christiandad, y particularmente de la quietud de los Estados y payses baxos, para libertarios una vez de la tan larga y perniciosa guerra, de que se hallan trabajados tantos annos ha, nuestros muy charos y muy amados hermanos los Serenissimos Archiduques ALBERTO y Donna ISABEL CLARA EVGENIA, Principes y Sennores soberanos proprietarios dellos, aviendo entendido que por la parte de los Estados generales de las Provincias unidas inclinavan à lo mismo, deseando, como han deseado siempre, encaminar tan buena obra, ayan de algunos meses a esta parte consentido y offrescido tratar con ellos como y en qualidad, de libres, y reconosciendoles por tales, dicha paz ò tregua larga, y para mejor encaminar el tratado principal, concertado entresi una suspension de armas de ocho meses, y que tambien los dichos Serenissimos Archiduques avian prometido que dentro de tantos meses darian y entregarian à los dichos Estados generales nuestra confirmacion y aprobacion de dicha suspension de armas en quanto la cosa nos puede tocar baxo las obligaciones generales y particulares pertenescientes à

 la guar-

la guardia y obſervacion della: Nos aviendo ya confirmado y aprobado debaxo nueſtra firma y ſello la eſcritura entre ellos concluyda y aſſentada de la ſuſpenſion de armas arriva declarada, como pareſce por nueſtra ratification deſpanchada en Madrid à 18 del mes de ſetiembre del anno proximo paſſado de 1607, y porque es meneſter paraque ſe conſiga el fruto que ſe eſpera, de paſſar adelante en la dicha tratacion de una buena paz, ò tregua de largos annos, no queriendo que un bien como eſte ſe dexe de encaminar, preferiendo à los de mas reſpetos y intereſſes que ſe puedan atraveſar, por grandes y graves que ſean, el ſervicio de nueſtro Sennor, y bien de la Chriſtiandad, y la quietud publica de los dichos Eſtados que deſte tratado ſe puede eſperar, ſiendo Dios ſervido inſpirar à todos como puede, avemos en virtud de la preſente dado, y damos à los dichos Sereniſſ. Archiduques nueſtros hermanos poder y facultad tan complida y baſtante como en tal caſo ſe requiere, paraque por nos y en nueſtro nombre, y por el derecho que nos toca y perteneſce, puedan tratar, capitular, y aſſentar una paz firme, eſtable, y duradera, ò una tregua de largos annos, con los dichos Eſtados generales de las Provincias unidas en qualidad y como teniendolas por Payſes, Provincias, y Eſtados libres, ſobre los quales nos no pretendemos nada, en caſo que la paz ſe concluya en la forma y manera que mejor les pareſciere, y con las condiciones que mas convenientes fueren; eſperando que ſeran tales, que ſe conſiga el ſervicio de nueſtro Sennor, y bien de la Chriſtiandad; y aſſi miſmo les damos la propria facultad paraque puedan ſoſtituyr eſte poder en uno, dos, ò mas diputados Comiſſarios, en tal numero que hallaren convenir, paraque en nueſtro nombre y en el ſuyo puedan tratar y aſſentar la dicha paz ò tregua de largos annos en la forma que conviene, y declaramos y damos nueſtra fée y palabra Real, que toto lo que fuere hecho, tratado, y concertado

assi por los dichos Archiduques como por los Comissarios que nombraren desde agora, lo loamos, ratificamos, consentimos y aprovamos, y lo tenemos por firme y valedero, y nos obligamos à estar y passar por ello como por cosa hecha en nuestro Real nombre, y con nuestra authoridad, y lo compliremos puntualmente sin falta ny diminucion alguna, y juntamente nos obligamos à que ratificaremos y aprobaremos en especial forma con las fuerças, juramentos, y demas requisitos necessarios que en semejantes casos se acostumbran hazer, la paz ò tregua le largos annos, que assi sera concluyda y assentada con los dichos poderes, paraque todo ello sea firme, valido, y estable agora y para siempre jamas. Pero declaramos que si el tratado principal de la paz, ò tregua larga de muchos annos, en el qual se han de proponer y resolver las pretenciones de ambas partes assi en materia de Religion como de todo lo demas no se concluyere, este poder y todo lo en esta escriptura referido ha de ser y sea de ningun valor y effeto, como si nunca se huviera hecho, y que en virtud del no sea visto perdernos un solo punto de nuestro derecho en virtud dello, ny le adquieran ny puedan adquirir las dichas Provincias unidas: sino que las cosas se guarden en quanto al derecho de entrambas partes en el punto y estado que agora tienen, para poder cada una dellas hazer lo que bien le estuviere; y para firmeza dello mandamos despachar la presente firmada de nuestra mano, y sellada con nuestro sello. Dado en Madrid à 10 de Henero de mil y seiscientos y ocho annos, firmado, Yo el Rey: mas à baxo esta escrito, Por mandado del Rey nuestro Sennor, y firmado, Andres de Prada: y son las dichas letras selladas con el sello de su Magestad.

Albert,

ALbert, & Isabel Clara Eugenia Infante d'Espaigne par la grace de Dieu Archiducqs d'Austrice, Ducqs de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant, &c. Contes de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Bourgoigne, de Thirol, Palatins, & de Haynnau, &c. Marquis du S. Empire de Rome, &c. à tous ceulx qui ces presentes verront salut. Cõme pour sortir unefois de ceste lõgue & pernicieuse guerre, dont (à nostre grãd regret) les païs de par deça se treuvent travaillez & affligez passé tant d'annees, nostre Seigneur Dieu ait esté servi d'esmouvoir & inspirer quelques personnes bien intentionnez & desireuses du bien commun de la Chrestienté, à procurer & donner trace & ouverture à une paix, tresue longue, ou suspension d'armes de plusieurs annees, à fin de par là remettre unefois lesdites provinces en leur ancienne quietude, repos, splendeur, & prosperité, à la gloire de son saint nom & consolation de tant des poures innocens gemissans soubs le faix de ladite guerre, à quoy

quoy aussi treshault, tresexcellét, & trespuissant Prince le Roy nostre treshonoré Seigneur & frere, comme Prince Catholique, & amateur de paix, s'est laissé non seulement induire pour aultant que la chose luy touche, mais aussi a par ses lettres signees de sa main & seellees de son seel en date du 18 de Septembre mil six cens & sept, fait la declaration que les Estats generaulx desdites Provinces unies ont desiré que lon traicteroit avec eulx comme avec Provinces libres, sur lesquelles sa Majesté ne pretéd rien, selon que desia auparavant nous avions fait de nostre part le mesme, pour ne retarder un si bon œuvre, ayant en oultre sa Maiesté promis qu'estant le traicté de paix ou longue tresue achevé & conclu, icelle fera depescher tous actes & enseignemés necessaires pour l'accomplissement & execution de tout ce qu'aura esté accordé & arresté, à ce que en tout & par tout lesdits Estats ayent pleine & entiere satisfaction, en suite de quoy lon en seroit venu si avant, que iceulx Estats generaulx des Provinces unies auroyent offert d'entrer en communication, & pource designé le lieu de la Haye en Hollande, à fin qu'il nous pleust y envoyer & faire comparoir nos deputez devement instruicts & authorisez avant la fin de ce present mois de Ianvier, pour avec ceulx à deputer de leur part semblablement instruicts & authorisez cómuniquer & conferer nostre intention, & joinctement

entendre la leur, & ſur tout regarder de prẽdre une bonne & briefve reſolution & concluſion de paix ou longue treſue; & pource que nous n'avons oncques eu aultre but & intention, que de faire ceſſer les maulx & inconveniens de ceſte preſente guerre par une ſi ſainte negociation, en poſtpoſant, comme avõs fait, toutes les conſiderations que pourroyent militer au contraire, pour grandes & graves qu'elles ſoyent: Scavoir Faiſons, que voulans y ſatisfaire, & en vertu auſsi du pouvoir que ſa Majeſté nous a baillé par ſes lettres donnees en ſa ville de Madrid le 10. dudit mois de Ianvier, & pour la bonne cognoiſſance qu'avons des ſens, vertus, prudence, & longue experience de nos treſchers & feaulx, noſtre Couſin Ambroſio Spinola, Marquis de Benaffro, Chevalier de l'ordre de la Toiſon d'or, du Conſeil d'Eſtat, & de guerre de ſa Majeſté, & Maiſtre de cãp general de ſes armees, &c. Meſsire Iean Richardot, Chevalier, Seigneur de Barly, de noſtre Conſeil d'Eſtat, Chef-Preſidẽt de noſtre Conſeil priué, &c. Iean de Mancicidor, du Conſeil, & Secretaire de guerre de ſa Majeſté; Frere Iean Neyen, Commiſsaire general de l'Ordre de S. François en nos pays pardeça; & Loys Verreycken, Chevalier, noſtre Audiencier & premier Secretaire, &c. nous confians entieremẽt & à plein de leur leauté, preudhommie, ſuffiſance & diligence, avõs iceulx commis, ordonné, & deputé, commettons,

mettons, ordonnõs, & deputons par ces presentes, pour au nom de sadite Majesté & de nous se trouver & assembler avec les personnages deputez ou à deputer par lesdits Estats generaux des Provinces unies garnis de pouvoir suffisant audit lieu de la Haye en Hollande, & illecq de la part de sadite Majesté & de nous traicter, conclure, & accorder avec eulx comme avec Estats libres, sur lesquels sadite Majesté & nous ne pretendons rië, une bonne & sincere paix, ou trefue longue, soubs telles pactions & conditions qu'ils verrõt estre à faire pour la direction d'icelle paix ou trefue, de quelque poix, grandeur, & importance qu'elles soyent, tout ainsi & à la mesme forme & maniere cõme nous mesmes pourrions faire en nos propres personnes: à quoy nous les authorisons, & donnõs tout plein pouvoir & autorité par cesdites presentes, jaçoit qu'il y eust chose qui requist mãdemẽt plus special que és presentes n'est exprimé; promettans en foy & parole de Princes souverains, & sous nostre hõneur, & obligatiõ de tous & singuliers nos biẽs presens & à venir, d'avoir aggreable, stable, & ferme, & inviolablement observer, mesmes faire par sadite Majesté solemnellement confirmer, ratifier, & approuver tout ce que par nosdits Procureurs & Commissaires sera fait, traicté, conclu, & arresté en cest endroit, sans jamais y aller au contraire directement ou indirectement, mesmes des

maintenant pour lors, que les choses dites seront faites & arrestez, nous les louons, approuvons, & ratifions par cesdites presentes, & promettons les loüer, approuver, & ratifier en la plus ample & speciale forme que faire se peult, & doibt, pour la deüe observation, entretenemẽt, & execution de tout ce qu'y sera fait, conclu, & arresté en vertu de cestuy nostre pouvoir. En tesmoin de ce nous avons signé cesdites presentes de nos nõs, & y fait mettre nostre seel. Donné en nostre ville de Bruxelles le 27 jour de Ianvier l'an de grace mil six cens & huict, & estoit signé Y. ALBERT, & A. YSABEL. Sur le repli est escript, Par les Archiducqs, & contresigné Prats, & seellé du grand seel de leurs Altezes en cire vermeille, pendant en double queüe de parchemin.

LES ESTATS generaulx des païs bas uniz, à tous ceulx qui ces presentes lettres verront ou orront salut. SCAVOIR FAISONS, qu'apres que les Serenissimes Princes ALBERT & ISABELLA CLARA EUGENIA Archiducqs d'Austrice, &c. avoyent fait avec nous le 24 d'Appril en l'an 1607. une tresve & cessation d'armes pour huict mois en qualité & comme tenans les païs unis pour Estats, Provinces, & païs libres, sur lequels ils ne pretendent rien, laquelle tresue debuoit estre ratifiée avec pareille declaration par le treshault, trespuissant, & tresexcellent Prince PHILIPPE le troisiesme Roy d'Espaigne, &c. en ce qui le pouvoit toucher, & ladite ratification & declaration à nous delivrée trois mois apres, ce que ledit Seigneur Roy a fait par ses lettres patentes du 18.

de Septembre en la mesme anné, & oultre ce dõnée ausdits Seigneurs Archiducqs pouvoir & procuration speciale le 10 de Ianuier 1608. pour tant en son nom comme aux leurs faire ce qu'ils iugeroyent convenable pour parvenir à une bonne paix, ou tresve à longues annees; en suite de laquelle procuration lesdits Seigneurs Archiducqs auroyent aussi par leurs lettres de procuration & commission du 27. du mesme mois de Ianuier nommé & deputé Commissaires pour en conferer & traicter esdits noms & qualitez; lesquels au mois de Feburier dudit an estãs venus en la Haye pour entrer audite besoigne, furent par nous à la negociation d'une perpetuelle & inviolable paix commis quelques personnages & aultres de nostre assemblée: qui estans entré en besoigne, avoyent par diverses fois continue la tresue faite; & s'estans sur la negociation de la paix par plusieurs foiz assemblez, ils n'auroyent peu demeurer d'accord: au moyen de quoy les Seigneurs Ambassadeurs des Roys Treschrestien, & de la grande Bretaigne, des Princes Electeurs, Palatin, & de Brandenbourg, Marquis d'Ausbach & Landgrave de Hessen, envoyez audit lieu par lesdits Seigneurs Roys & Princes pour aider à l'advancement d'un si bon œuvre, voyans que les deputez estoyent prests de se separer, & rompre tout traicté, auroyent proposé une tresue à longues annees à certaines conditions contenues en un escript dõné de leur part aux uns & aux aultres, avec priere & exhortation de s'y vouloir conformer; surquoy plusieurs aultres difficultez estans derechef survenues, fut finalement par l'intervention & avec l'aduis des Seigneurs Ambassadeurs desdits Seigneurs Roys trouvé bõ, que lesdits Commissaires de part & d'aultre se trouveroyent en la ville d'Anvers joinctement avec iceulx Seigneurs Ambassadeurs sur ladite negociation, avec plein pouvoir & procuration pour illecq finalement traicter & conclure sur ladite trefue: si est il, que pour ne riẽ obmettre de nostre part qui puisse tẽdre à l'assopissement ou cessation de la longue guerre, & soulagemẽt des bons habitans des païs bas, pour la bonne cognoissance que nous avons des bonnes parties & longues experiences de Messire Guillaume Loys Conte de Nassauw, Catzenellebogen, Vianden, Dietz, &c. Seigneur de Bilsteyn, Gouverneur & Capitaine general de Frise, ville de Groeningen, & Ommelanden, Drente, &c. Messire Walrave, Seigneur de Brederode, Vianen, Viconte d'Vtrecht, Seigneur à Ameyden,

den, Cloetingen, &c. des Sieurs Cornille de Gent, Seigneur de Loenen & Meynersfwijck, Viconte, & juge de l'Empire, & de la ville de Niemegen; Mesſire Iean d'Oldenbarnevelt Chevalier, Seigneur de Tempel, Rodenrijs, &c. Advocat, & garde du grand ſeel, chartres, & regiſtres d'Hollande & Weſtfriſe; Mesſire Iaques Malderee, Chavalier Seigneur de Heyes, &c. Premier, & repreſentant la nobleſſe aux Eſtats & Conſeil de la Conté de Zelande; les Sieurs Gerard de Reneſſe, Seigneur vander Aa, de Streef kerckẽ, Nieuvvleckerlant, &c. Gillius Hillama Docteur és droits, Conſeillier ordinaire du Conſeil de Friſe, Ieã Sloeth, Seigneur de Salick, Droſſart du païs de Vollenhoo, & Chaſtellain de la Seigneurie de Cunder; & Abel Coëders de Helpen, Seigneur en Faen & Cantes; nous confians entierement de leur fidelité, ſageſſe, & experience, avons a iceulx enſemble, ou du moins ſept d'eulx, ſi comme hors de chaſcune Province comparant en noſtre aſſemblée un, donné, & donnons par ceſtes plein pouvoir, authorité generale, & commandement ſpecial, pour avec les Cõmiſſaires deſdits Seigneurs Roy d'Eſpaigne & Atchiducqs de noſtre part & en noſtre nom en la ville d'Anvers entrer en negociation, traicter, & conclure une bonne, ferme, & inviolable treſue à longues années, ainſi qu'ils trouveront au plus grand ſervice & ſeureté des païs bas unis, leurs aſſociez, les bons habitans d'iceulx, & aultres intereſſez en ladite longue guerre convenir; & avons promis, & promettons par ceſtes de bonne foy, & ſoubs l'obligatiõ de nous, & de nos ſucceſſeurs, en general & en particulier, pour toujours, de tenir pour bon, ferme, & vallable ce qui par noſdits deputez touchant ce ſera accordé & conclu, le ratifier, & inviolablement l'entretenir & faire entretenir, auſsi l'accomplir & faire accomplir, ſans y jamais contrevenir, ou ſouffrir qu'il y ſoit contrevenu en aulcune maniere. En teſmoing de ce avons ceſte fait parapher, ſeeller de noſtre grand ſeel, & ſigner de noſtre Greffier. Fait en la ville de Bergues ſur le Zoom, le 22 jour du mois de Mars, l'an 1609. Eſt paraphe I. de Gendt vt. Sur le repli eſt eſcript, Par ordonnance deſdits Seigneurs des Eſtats Generaux, ſigné C. Aerſſens, & ſeellé du grand ſeel deſdits Seigneurs Eſtats en cire vermeille, pẽdant à double queuë de parchemin.

Aldus

Aldus ghedaen ende ghesloten in de stadt van Antwerpen den voorseyden neghensten Aprilis 1609/ende is gheteeckent by de Heeren Ambassadeurs van dē alder Christelijcksten Coningh/ende van Groot Bretanien/als middelaers/ ende de Ghedeputeerde van de Heeren Eertzhertoghen ende Staten.

PRIVILEGE.

Leurs Altezes Sereniss. ont consenti & permis à Ioachim Trognesius, Imprimeur juré en la ville d'Anvers, de pouvoir luy seul imprimer en langue Thioise les Articles de la Treve, conclue entre sa Majesté, leurs Altezes, & les Estats des Provinces unies : defendans à tous autres de n'imprimer ou contrefaire ny apporter ez pays de pardeça les dits Articles ailleurs imprimez, à peine de confiscation, & d'un florin d'amende pour chacun exemplaire, ainsi comme plus amplemēt appert en l'Original, donné à Bruxelles, 24 d'Avril, 1609. RICH. V.

Et au Conseil de Brabant DAM. V.

Par ordonnance de leurs Altezes Sereniss.

PRATS.